

Ермолова В. М.¹, <https://orcid.org/0000-0002-6073-0449>
Кроль І. М.², <https://orcid.org/0000-0003-3021-3181>
Радченко Л. О.¹, <https://orcid.org/0000-0002-5149-2952>

МУЗИКА В ОЛІМПІЙСЬКІЙ ІСТОРІЇ

¹ Київ Олімпійська академія України

² Київ Навчально-науковий олімпійський інститут
Національного університету фізичного виховання і
спорту України

Annotation. The article deals with the place of musical art in Olympic history. The connection between music and athletics in the agons of Ancient Greece is considered. Special attention is paid to the musical accompaniment of the Games of the 1st Olympiad of 1896 in Athens.

Keywords: music, Olympism, Olympic anthem.

Анотація. Музика і спорт з давніх часів мають тісні зв'язки. Вони – невід'ємні складові багатовікової світової культури. Будучи міжнародними за авторством, вони уособлюють зв'язок між давниною і сучасністю.

До нас, на жаль, не дійшли музичні елементи культурної спадщини давньогрецької цивілізації. Це, на переконання істориків, значно спотворює наше уявлення про роль музики і танцю в житті стародавніх греків [2].

Як підкреслював Аристотель, музичне і танцювальне мистецтво, поряд із фізичними вправами, розвивають ритмічність і гармонію рухів, гармонійні пропорції тіла і рухливість, а також сприяють рівновазі та збалансованості прагнень, дій людини та її вчинків [1].

Ключові слова: музика, олімпізм, олімпійський гімн.

Мета дослідження. Визначення місця музики в олімпійській історії на початковому її етапі.

Методи дослідження. Аналіз наукової літератури та документальних матеріалів, синтез та узагальнення.

Результати дослідження. Про зв'язки атлетики з музикою свідчать не тільки твори давньогрецьких філософів, а й ті численні зображення на вазах, де показано, що тренування і

змагання в боротьбі, кулачному бою, метанні диска, бігу, стрибках, метанні списа нерідко супроводжувалися грою на флейті та кіфарі [2].

Все життя стародавніх еллінів було якимось великим і тривалим змаганням. Явна та прихована змагальність спостерігалася у всіх сферах діяльності. Ця агональність не могла не бути зафіксована в художньо-духовному літописі Еллади. Не дивно, що давні греки, які виховувалися і жили в такому агональному середовищі, дійшли необхідності встановлення загальнонаціональних змагань, які відповідали самому духу еллінської культури. [4].

Відомо, що Олімпійські ігри та інші атлетичні агони збирали багато глядачів і тому були ідеальною нагодою для музикантів, поетів, філософів демонструвати світові свої таланти.

Яскравим прикладом поєднання атлетичних і музичних агонів були Піфійські ігри, які проводилися у Дельфах з початку VI ст. до н. е. Про особливий зв'язок Піфійських ігор з культом Аполлона свідчить і те, що спочатку до їх програми входили музичні (від грецького *musika*) змагання – виступи музикантів і співаків, оскільки Аполлон вважався покровителем муз. Спершу проводилися лише змагання зі співу під акомпанемент кіфари (давньогрецького струнного щипкового музичного інструмента на кшталт ліри). Пізніше до програми було включено інші художні та атлетичні змагання, а також кінні змагання на колісницях і верхову їзду [2].

Варто відмітити, що «Гімн Аполлону», один з давньогрецьких дельфійських гімнів, був знайдений французькими археологами у вигляді надписів на кам'яних табличках у 1893 р. за рік до того, коли соратники й однодумці П'єра де Кубертена зібралися для обговорення відродження давньогрецьких Олімпійських ігор у сучасному форматі. У 1894 р. під час відкриття Міжнародного атлетичного конгресу під дахом Сорбонни урочисто пролунав «Гімн Аполлону», покладений на музику композитора Габрієля Форе, у виконанні пані Жанни Ремакль.

Приклавши багато зусиль для відродження Олімпійських ігор сучасності, П'єр де Кубертен неодноразово звертався до теми поєднання спорту з мистецтвом. Він задавався питанням «... де можуть зустрітися артисти та спортсмени? Збройові чи боксерські зали для цього не підходять. Античний гімназій, можливо, був би ідеальним місцем, але – на жаль... Однак тепер, коли ми маємо такі сучасні стадіони, туди цілком можна було б

запросити людей мистецтва. Було б дуже своєчасно запросити їх туди, полегшивши цим завдання, підбадьорити їх. І нарешті, чому б не супроводжувати змагання – виставками здобутків спортивної майстерності – художніми виставками, присвяченими спорту?» [5].

А тепер повернемося до подій сучасної олімпійської історії. 1896 р. Афіни. Перші Міжнародні Олімпійські ігри. Після проголошення королем Греції Георгом I Олімпійських ігор відкритими «... з'єднаними оркестрами, військових та філармонічних товариств, розташованих у самісінській середині стадіону, була виконана урочиста кантата, написана саме з цієї нагоди грецьким композитором Самарою» [3, с. 18]. До нас дійшли не тільки назви оркестрів, що брали участь в урочистому відкритті Ігор, а імена їх керівників. Так, Афінським філармонічним оркестром диригував Спіридон Кайсаріс, оркестром Об'єднаної Афінської гвардії – Йосип Кайсаріс, оркестром Морської ескадри – Ангелос Каламас, Закінфським філармонічним оркестром – Віктор Маврохіс, Філармонічним оркестром – Лефкос Андлович. Мелодія на початку була повільною і м'якою, поступово ставала все жвавішою і закінчувалася торжествуючим крещендо, в якому взяли участь усі голоси та всі інструменти оркестру. «Кантату на вимогу публіки повторили. Коли все змовкло, пролунала призовна труба вісника Ігор; увійшли перші атлети та почалися змагання першого дня» [3, с. 18].

Крім кантати Самароса на Іграх звучала ще одна композиція – «П'ятиборство» композитора Діонісія Лаврангаса на вірш Іоаніса Полеміса, створена на замовлення Міжнародного олімпійського комітету, яка була призначена для виконання в офіційному концерті у кінці першого дня Ігор.

Історична кантата, створена на замовлення першого Президента Міжнародного олімпійського комітету Деметріуса Вікеласа найвідомішим грецьким композитором свого часу Спіросом Самаросом на слова перспективного поета свого покоління Костіса Паламаса, у 1958 р. на 54-й сесії МОК була затверджена офіційним Олімпійським гімном.

Висновки. Атлетика Стародавньої Греції мала тісний зв'язок із музичним мистецтвом, про що свідчать не тільки твори давньогрецьких філософів, а й численні зображення на вазах, де показано, що тренування і змагання нерідко

супроводжувалися грою на флейті та кіфарі; програма Піфійських ігор включала виступи музикантів і співаків.

Відкриття I Олімпійського Конгресу супроводжувалось виконанням одного з давньогрецьких дельфійських гімнів – «Гімну Аполлону»; відкриття I Олімпійських ігор сучасності супроводжувала урочиста кантата, написана саме з цієї нагоди грецьким композитором С. Самаросом, що дозволяє говорити про важливу роль музики в історії розвитку спортивного та олімпійського руху.

Список літератури:

1. Аристотель. Політика [пер. с давньогрец. О. Кислюка]. 3-е вид. Київ: Основи, 2005. 239 с.
2. Булатова ММ, Бубка СН, Платонов ВМ. Олімпійський рух. Історія і сучасність: у 2 кн. Київ: Олімпійська література, 2021. 648 с.
3. Бутовский АД. Собрание сочинений: в 4 т. Київ: Олімпійська література, Т. 4, 2009. 448 с.
4. Герцман ЕВ. Музыка Древней Греции и Рима. Санкт-Петербург: Алетейя, 1995. 328 с.
5. Coubertin P de. Pédagogie sportive. Nouvelle Édition. Lausanne: Bureau International de Pédagogie sportive, 1919. 158 р.